

imajo glede obiskovanja šole posebne olajšave, je za ta specialni primer veljavna izjema, ki se ne sme analogno uporabiti, kadar gre za ustanovitev nove šole. (Razsodba upravnega sodišča z dne 28. julija 1893, št. 2323, B. št. 7347).

Pač pa se ne smejo všteti tisti šoloobvezni otroci, ki so po zakonu oproščeni obiskovanja javne šole. To so po § 23. drž. šolskega zakona vsi tisti otroci, ki obiskujejo višje šole, ali obrtne ali kmetijske šole, oziroma strokovne tečaje, dalje vsi tisti otroci, ki zaradi telesnih ali duševnih hrb ne morejo hoditi v šolo, ali pa vsi otroci, ki se uče doma ali po zasebnih učiliščih. Ker šolski zakon vse te otroke sam oprošča obiskovanja javne ljudske šole, je pač naravno, da se jih ne sme računati, če gre za vprašanje, ali se mora ustanoviti javna ljudska šola ali ne.

Pravico do javne ljudske šole imajo, tega ni treba posebe poudarjati, samo avstrijski državljani. Avstrijski državljani imajo pravico do šole brez ozira na to, ali so občini tiste občine, kjer se naj ustanovi šola, ali ne. — Po določilih občinskih redov nimajo občine — razen, kjer zakon določa izjemo pravice, zabraniti vnanjem prebivanju na svojem ozemlju. Iz tega izhajamo, da se mora pri ugotovitvi potrebe nove javne ljudske šole upoštevati ne samo otroci občanov, temveč tudi otroci tistih vnanjcev, ki v občini prebivajo. (Razsodba upr. sodišča z dne 7. junija 1901, št. 4494, B. št. 382). — Koliko časa že bivajo vnanji v občini, oz. koliko časa bo trajalo njihovo bivanje v občini, je povsem nerelevantno. (Razs. upr. sodišča z dne 7. junija 1913, št. 6182, B. št. 9648). — Razen spredaj omejenih izjem se morajo torej upoštevati vsi šoloobvezni otroci avstrijskih državljanov, najsi so občinci ali pa vnanji.

Merodajni moment je, da otrok v šolskem okolišču prebiva. Otroci, ki ne prebivajo v šolskem okolišču, temveč se v njem nahajajo le začasno, se ne smejo vračunati v število učencev, ki je merodajno, ali se mora ustanoviti nova šola ali ne.

Kako je umevati izraz „prebivati“? — Da raztolmačimo pravilno ta izraz, je treba, da ugotovimo namen zakonodajalcev. Po §§ 9. in 10. zgoraj navedenih deželnih šolskih zakonov se mora za vsako novo ustanovljeno novo javno ljudsko šolo določiti šolski okolišč. Predmet vžolanja, ki o njem govori § 9. in 10., je ugotovitev šolskega okolišča. Vsaki šoli se pridele posamezni kraji, krajni deli ali hiše, ne pa določene osebe. Za namen vžolanja označuje § 10., da se omogoči vsem v šolskem okolišču prebivajočim šoloobveznim otrokom sprejem v šolo. Ako določa dalje § 11., da se sme zunaj šolskega okolišča prebivajočim otrokom dovoliti sprejem v šolo le pogojno, potem je treba iz besedila §§ 10. in 11. izvajati, da se sme otrokom, ki prebivajo v šolskem okolišču, pristevati samo tiste otroke, ki redno in trajno prebivajo v šolskem okolišču. O tistem pravimo, da prebiva v kraju, ki se je v njem naselil z namenom, da trajno ostane. Izraz „prebivati“ je torej umevati tako, kakor izraz „prebivati“ v § 66. sodnega pravilnika z dne 1. avgusta 1895, drž. zak. št. 111. (Razs. upr. sodišča z dne 19. februarja 1902, št. 1653, B. št. 860). — Kdor se v šolskem okolišču nastani samo za čas šolskega pouka z namenom, da obiskuje šolo, o tem se pač ne more soditi, da se je v šolskem okolišču naselil z namenom, da v njem trajno ostane.

Nasprotovalo pa ne bi samo besedilu §§ 10. in 11. deželnih šolskih zakonov, temveč tudi pravilu § 62. državnega šolskega zakona in pa določilo člena 5. zakona z dne 25. marca 1862, drž. zak. št. 18 (državni občinski zakon), ako bi se nuprilo občini breme za šolske namene edinole zaradi tega, ker pošiljajo svoje otroke v šolo vnanji, ki nimajo svojega rednega bivališča v občini. Po § 62. državnega šolskega zakona morajo občine skrbeti za potrebne šole. V področje občine segajo samo tiste zadeve, ki se tičejo v prvi vrsti njenega lastnega interesa in ki jih more občina v svojem območju z lastnimi močmi poskrbeti in izvršiti. Nedvomno je, da bi se občini nuprilo neopravičeno breme, ako bi morala ustanoviti šolo zgolj zaradi tega, ker so se pri določitvi števila šoloobveznih otrok upoštevali otroci, ki ne spadajo v šolski okolišč, temveč so v občini samo v ta namen, da obiskujejo šolo. (Razs. upr. sodišča z dne 9. novembra 1898, št. 5415, B. št. 12.129.)

Za otrokovo redno prebivališče je praviloma smatrati prebivališče njegovih staršev. — Ako prebivajo starši v šolskem okolišču, se mora njihov otrok upoštevati, pa najsi so tudi vnanji; ako pa ne prebivajo starši v šolskem okolišču, potem se njihov otrok ne sme vračunati, kadar se ustanavlja nova šola.

Drugače je seveda, ako ima otrok v šolskem okolišču, ločen od svojih staršev, svoje lastno trajno bivališče. To se dogaja,

ako pošljejo starši, ki morajo zaradi pridobitnih ali rodovinskih razmer živeti ločeno od svojih otrok, svoje otroke v drug kraj z namenom, da otroci ondi trajno ostanejo. V tem primeru imajo starši zase in otroci zase lastno prebivališče. To se sicer ne godi pogostoma, vendar je možno. Če ima od svojih staršev ločen otrok v šolskem okolišču za svojo osebo trajno prebivališče, ga bo seveda upoštevali, ker se ugotavlja število šoloobveznih otrok. Ako otrok ne živi skrupaj s svojimi starši v šolski občini, je treba torej vse: ugotoviti, ali ima otrok v šolski občini svoje prebivališče ali ne. Če stanuje otroci samo začasno v občini, ali če so se v šolski občini naselili zgolj zaradi tega, da hodijo v šolo, in da se po končani šoli zopet vrnejo na svoje pravo bivališče, potem njihove samočasne navzočnosti v občini ne bo smatrati za redno prebivanje, ki edino odločuje, ali je otroka pri ustanovitvi šole treba upoštevati ali ne.

Za bivališče otrok, ki so jim pomrli starši, je smatrati tisti kraj, kjer jih je nastanil njihov varuh z namenom, da v njem trajno ostanejo. (Razs. upr. sodišča z dne 19. februarja 1902, št. 1653, B. št. 860.)

(Dalje.)

Književnost.

„Ljubljanski Zvon“. Vsebina aprilskega zvezka: 1. Iv. Albreht: Večerna molitev. — V svet. 2. Fr. Albreht: Pojdi z menoj! 3. Dr. Ivo Sorli: Štefan Zaplotnik. (Dalje.) 4. Fr. Albreht: Notturmo. 5. Dr. Pavelj Grošelj: Astronomske pomenke. (Dalje prih.) 6. Fr. Albreht: V polnoč gredo ure. 7. Josip Ribičič: Razvaline. (Konec.) 8. Ivan Podrobnik: Iz za zaves. (Dalje.) 9. Književna poročila. Dr. Ivan Podrobnik: Silvin Sardenko, Nebo žari. Pesmi. — Dr. Fr. Ilešič: Publikacije „Jugoslovanske akademije znanosti in umjetnosti“ v Zagrebu za leto 1915. — Pav. Flerč: Otto Hauser, Die Lyrik des Auslands seit 1800. — Popravek.

Fran Marolt: Slovenske vojaške narodne pesmi. Izdal in založil Fran Marolt, učitelj v Ljubljani. Lična knjižica nam podaja na 71. straneh vojaške pesmi, 35 narodnih in 7 umetnih kot dodatek. To so moški zbori, da je kar veselje. Uvaja se krasna zbirka s koračnico „Slovenski fantje smo z Loža doma“, rano se vrste stare znanke od štirih soldatov, ki pridejo po fantiča, od pobiča starega šele 18 let, „oblaki rdeči so“, kaj si je izmislil naš cesar, naš kralj“ itd. Sodelovali so pri prireditvi znameniti glasbeniki. Tako je harmonizacija dobila nekaj posebnega. Osobito simpatična je samostojna ureditev obeh basov, ki imajo čisto popolnoma samostojne arije; primerjaj: „Regiment po cesti gre“, „Tam za laškim gričem“, „Barka zaplaval“ itd. Zunanja oblika je brez napake, za delo, ki je delano na roko (avtogram), naravnost znamenita. Edino na 12. strani je na kamenu ostal v 3 taktu prvga basa f, kar si pa mora vsak, kdor le malo note pozna, takoj sam dopolniti. Na zadnjih 20 straneh so znani krasni moški zbori: Volaričev: „Za dom med bojni grom“, „Zbogom dom, predragi brat“, „Izbrani smo junaki mi“, Ipavčev: „Kaj bliska se v jasnem“, Nedvedov: „Na straži“, Jenkov: „Naprej!“ in cesarska pesem. Krasna zbirka bo dobro došla vsem pevskim društvom, šolam, osobito pa bo razveselila vse vojake, ki potrebujejo razvedrila in tolažila v fronti, v bolnišnicah itd. Veliko je zanimanje za lepo doneče naše pesmi v vojaških krogih. Priporočamo knjižico, ki tudi stane samo 1 K 50 vin. vezana, v platno vezana 1 K 80 vin., da jo širite na čast naši prekrasni narodni pesmi in našemu narodu. Dobi se pri izdajatelju in v knjigarnah. Dr. K.

Napredak, naučno pedagoška smotra. Izdaje hrvaški Pedagoško-književni zbor. Glavni urednik: Stjepan Basariček. Sourednici: Davorin Trstenjak i Josip Skavič. Sveška IV. sadržaj: Teorijska pedagogija. — Logika i didaktika. Dr. Vladimir Dvorniković: Psihologija Teodora Ribota. Miloš Borojevič: Dr. W. Lay o temeljni i principima škole akcije. Praktična pedagogija. — Davorin Trstenjak: Ni odveč ni premalo metode. Danijel Katič: Obuka o početnom računstvu. Stjepan Tomić: Povjesne slike u školi. Književna smotra. Obnovljene naše školske knjige. Obzor po pedagoškom svijetu. Davorin Trstenjak: Iz njemačke pedagoške literature. Dr. Vladimir Dvorniković: Iz danske pedagoške literature. Manji članci in bilješke. Davorin Trstenjak: Durdev dan. J. T.: Jedna napomena. Davorin Trstenjak: Sitna pedagogija.

Srednješolske vesti.

Ravnateljstvo c. kr. goriškega ženskega učiteljskega, začasno v Krškem, prosi vse lanske gojenke zavoda, učence in učenke vladnice za njihove naslove po naslednjem obrazcu na dopisnici: Podpisani je obiskoval . . . v šolskem letu 1914/15 . . . tečaj

(razred vladnice) na c. kr. ženskem učiteljskem v Gorici in je letos gojenec (gojenka) . . . tečaja (razreda) v . . . Podpis z natančnim naslovom. — Obenem se naznanja, da je Njegovo cesarsko in kraljevo apostolsko Veličanstvo po odloku vis. c. kr. ministrstva za uk in bogočastje meseca novembra 1915, št. 27237/15, blagoizvolilo izreči učiteljskemu zboru in gojenkam najvišjo zahvalo za uspešne zasluge pri izdelovanju gorkih oblačil za naše hrabre vojake na bojišču.

Imenovanje. Profesor Marin Rabudan v Splitu je imenovan za častnega ravnatelja c. kr. realne gimnazije v Šibeniku.

Umri je v Mariboru tamkajšnji profesor veronka I. Markošek.

Umri je nagle smrti ravnatelj gimnazije v Osijeku, Gjuro Zagoda, in sicer v Zagrebu. Zvečer je sedel še s prijatelji v restavraciji, a ko je prišel v svojo sobo v hotelu, ga je zadela kap in je na mestu umrl.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Občni zbor Narodne šole se je vršil dne 19. aprila 1916 ob 9. uri dopoldne v prostorih „Učiteljske tiskarne“ v Ljubljani, kakor smo že zadnjič omenili.

Predsednik tov. Anton Razinger je bil zaradi bolezni zadržan in je namesto njega otvoril občni zbor njegov namestnik tov. Jakob Dimnik, ki je pozdravil došle člane društva. Nato je poročal tajnik tov. Fran Galč o delovanju društva v letu 1915. Skupna imovina koncem leta je znašala 6614 K 31 v, samo za 35 K 45 v manj nego preteklo leto. Blagajnik tov. Alojzij Kečelj je poročal o blagajniškem stanju društva. Izdatkov je imelo društvo 1600 K 28 v. Vojnega posojila je vzelo društvo za 200 K. Nato se je vršila volitev odbora. Izvoljeni so bili: Razinger Anton, predsednik; Dimnik Jakob, predsednikov namestnik; Gale Fran, tajnik; Kečelj Alojzij, blagajnik in odbornikom: Furlan Jakob, Likar Janko, Petrič Ivan, Režek Juraj in Widel Karel. Pregledniki računov so tovariši: Luka Jelenc, Janez Levec in Vendelin Sadar. Predsednik se zahvali za obilno udeležbo ter zaključuje 43. občni zbor.

Štajersko.

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem naznanja svojim članom, da se je obrnila z utemeljeno vlogo na Štajerski Lehrerbund, naj stori pri štajerskem deželnem odboru in c. kr. deželnem šolskem svetu vse potrebne korake.

1. da se povodom odmeritve bojne draginske doklade ozira v prvi vrsti in najbolj na nižje krajevne razrede;

2. da se ob tej priliki ne bo zopet prezrlo oženjenih učiteljic.

Društveni vestnik.

Skupne zadeve.

JUBILEJSKA SAMOPOMOČ.

Letos smrt pridno žanje v vrstah „Jubilejske Samopomoči“. Danes naznanjam tem polom p. i. članom že tretji smrtni slučaj. Dne 15. aprila je umrla učiteljica soproga Matilda Kovačič od Sv. Trojice v Slovenskih goricah, ki je bila član društva „Jubilejska Samopomoč“. Ker je društveni predsednik mobiliziran, sem kot njegov namestnik v smislu § 3 društvenih pravil izplačal njenemu soprogu J. Kovačiču 500 K. Vsled tega pozivljam vse člane, da plača vsak za ta smrtni slučaj v smislu § 4. tekom enega meseca 2 kroni. Kdor je še na dolgu za Janežičev in Šumrov smrtni slučaj in pa letnino za 1916, naj to poravnava. Ker so vsled vojne društveniki neznankije razkropljeni, zato se tudi to pot ne bodo razpošile pošne položnice (čeki), ampak plačaj vsak član 2 K 6 vin. po poštni nakaznici na naslov: „Hranilnica in posojilnica učiteljskega konvikta v Ljubljani“.

Ljubljana, 1. maja 1916.

Jakob Dimnik, podpredsednik.

Kranjske vesti.

— Iz ljudskošolske službe. Za suplentinjo v Metliki je nameščena bivša učiteljica v Suhorju Emilija Rozina-Kamenškova, ker ima učiteljica Marija Zakrajškova zaradi bolezni dopust. Za suplenta na Onku je nameščen vpokojeni nadučitelj Josip Windisch. V Št. Vidu pri Ljubljani je nameščena za suplentinjo Ivana Miheličeva, ker je učiteljica Marija Babnik-Rajerjeva zaradi bolezni na dopustu. — C. kr. okrajni šolski svet v Novem mestu je namesto k vojakom

odišlega učitelja Albina Lajovica imenoval za suplentinjo na ljudski šoli v Mirni Mariji Sušnikovo, doslej suplentinjo na ljudski šoli v Prečni. — C. kr. okrajni šolski svet v Litiji je imenoval dosedanjo suplentinjo na ljudski šoli na Raki Štefanijo Jermanovo za suplentinjo na ljudski šoli v Polšniku in dosedanja suplentinja na ljudski šoli v Kresnicah Julija Hribarjeva je imenovana na mesto k vojakom odišlega nadučitelja Fortunata Lužarja za suplentinjo na ljudski šoli v Izlah. — C. kr. okrajni šolski svet v Postojni je namesto zaradi bolezni na dopustu se nahajajočega nadučitelja Dragotina Česnika poveril vodstvo štirirazredne ljudske šole v Knežaku učiteljici Justini Sušetovi. — C. kr. okrajni šolski svet za ljubljansko okolico je dosedanjo provizorično učiteljico Josipino Palčič-Frankelovo imenoval za provizorično učiteljico na trirazredni ljudski šoli v Hrušici. — Namesto vpoklicanega učitelja Jožefa Samide je imenovana za suplentinjo v Smuku Herma Wilferjeva. — Začasni voditelj 1. mestne deške ljudske šole v Ljubljani je postal učitelj Ivan Bele, ker je dobil nadučitelj Jakob Dimnik dopust. — Namesto vpoklicanega nadučitelja Mihe Salbergerja je postala začasna voditeljica šestrazredne ljudske šole na Jesenicah učiteljica Roza Coriaryjeva.

— Kaj je z nagrado za hrošče? V „Slov. Nar.“ beremo: S kakim veseljem so lanko leto zatirali šolarji tega škodljivca! Skoro vsak dan so bili na delu, ali sami, ali pod nadzorstvom učiteljstva, in nekatere šole so naznanile politički oblasti kar na tisoče litrov teh rjavih ujetnikov. Bila je to pravcata hroščeva vojna. Ker ima pa denar povsod svojo privlačno silo, je postal boj tolikanj intenzivnej, čim je bila razglašena osemvinarska nagrada od litra. Eno leto čakati na obljube, je pa malo predolgo, in zato opravičeno prosimo merodajne faktorje, naj že rešijo učiteljstvo sumničnega in mučnih vprašanj, kdaj bo hroščevina poravnana.

— Ljubljansko slovensko učiteljstvo na delu za IV. vojno posojilo. V mestni dvorani na magistratu se je vršil slovesen manifestacijski shod vsega učiteljstva ljubljanskih slovenskih javnih in zasebnih ljudskih šol, ki ga je v imenu c. kr. mestnega šolskega sveta ljubljanskega sklical g. župan in vodil okrajni šolski nadzornik Fran Lavtižar. Po otvoritvi zborovanja, ki sta mu bila zapisnikarja učiteljica Karla Šinkovčeva in učitelj Josip Jerše, je sklicatelj obravnaval edino točko dnevnega reda: Četrto vojno posojilo. Poudarjal je, dolžnosti, ki jih ima šola in učiteljstvo v šoli in izven šole pri podpisovanju IV. vojnega posojila, ter pozval vse učiteljstvo, da se z vso resnostjo in vztrajnostjo posveti agitaciji za četrto vojno posojilo in da zaneso to agitacijo med ljudstvo. V ta namen se bodo potom šolske mladine delili reklamni lističi s primernim besedilom.

— Iz laškega ujetništva se je oglašil Ivan Vadjal, bivši nadučitelj na Premu, rojen v Zagorju na Pivki. Bil je ujet v Srbiji, bival je nekaj časa v Aleksincu in Nišu, zdaj se je pa šele čez eno leto oglašil iz Sardinije: Isola Asinaria.

— Zavrjnena pritožba. Septembra 1913 je bila v Ljubljani volitev dveh zastopnikov učiteljstva v mestni šolski svet. Proti veljavnosti te volitve je učitelj Adolf Sadar vložil pritožbo na deželni šolski svet, češ, volitev ni veljavna, ker jo ni vodil okrajni šolski nadzornik, nego župan, zakon pa predpisuje, da sme učiteljska zborovanja, konference itd., pri katerih se sklepa o učiteljskih zadevah, voditi le okrajni šolski nadzornik. To pritožbo sta odbila deželni šolski svet in ministrstvo in zdaj jo je zavrnilo tudi upravno sodišče. Ljubljanski župan je vendar predsednik mestnega šolskega sveta ter ima kot tak tudi svoje pravice, ki mu jih nihče ne more vzeti. To je sedaj povedalo tudi upravno sodišče!

— Velikonočna darila. Njeni ekselenci gospe deželni predsednici baronici Schwarz so se izročili dne 17. aprila 1916 kot velikonočna darila naslednji predmeti: Od učenk 3. razreda deklishe vladnice na c. kr. učiteljskem v Ljubljani, skupno z učiteljico Minko Skabernetovo za junake domovine 50 bolniških zglavnice s prevlekami, 26 parov volnenih kratkih nogavic, 41 parov letnih kratkih nogavic, 23 parov krp; od učenk 4. razreda istega zavoda skupno z učiteljico M. Stupco 50 bolniških zglavnice s prevlekami, 24 parov kratkih nogavic, 50 parov krp; od Lee Levčeve, suplentinje na istem zavodu, 22 bolniških zglavnice s prevlekami in 2 para copat.

— Izpremembe na kranjski deželni vladi. Uradni list razglašuje vpokojitev deželnega predsednika tajnega svetnika barona Teodorja Schwarzja von Karsten, ki mu je podelil cesar veliki križ Franc-Jožefovega reda, ter imenovanje dosedanega podpredsednika tržaškega namestnika Henrika grofa Attensa za deželnega predsednika na Kranj-

skem. — Ta je bil rojen leta 1858. in je vstopil v državno službo 1. avgusta 1880. Najprej je služil v Ljubljani, potem pri glavarstvu v Kočevju, v Postojni in Litiji ter prišel zopet kot predstojnik prezidialne pisarnice v Ljubljano. Od leta 1886. do 1890. je grof Attems služboval v notranjem ministerstvu, potem kot okrajni glavar v Ljubljani in v Celju ter od leta 1901. kot vodja okrajnega glavarstva v Gorici. Leta 1911. je bil imenovan za podpredsednika tržaškega nameštstva. — Dvorni svetnik Rudolf grof Chorinsky je imenovan za sekcijskega načelnika v ministerstvu notranjih zadev. — Naslovni dvorni svetnik Viljem vitez Laschan je imenovan za pravega dvornega svetnika na dež. vladi v Ljubljani. Ta je sedaj namestnik deželne predsednika ter je kot tak obnem podpredsednik dež. šol. sveta.

—r— **Umrl** je v deželni bolnici v Ljubljani gospod Mihael Molé, c. kr. domobr. evid. nadoficial v pokoju, dodeljen pri cenzuri. Ranjki je bil oče gospoda dr. Rudolfa Molé, profesorja na liceju v Ljubljani. Naše iskreno sožalje!

—r— **Kranjski kozelci na Saškem.** Veleposestnik Jurij Andrš iz Draždan je bival večkrat na Gorenjskem. Tam je videl kozelce in njih praktičnost ter mislil, da bi bilo dobro, tudi na Saškem uvesti take kozelce. Neki gorenjski tesar je napravil model kozelca, in odbor saškega deželnega kulturnega sveta je dal zgraditi tak kozelc in ga postaviti na nekem posestvu blizu Draždan. Saški gospodarski list poroča, da se je kranjski kozelc dobro obnesel in izkazal za izborna sredstvo za osuševanje raznih pridelkov. Priporočajo ga kmetom, posebno v gorovju.

—r— **Dobrotnica.** Marija Suhadolnikova, roj. Verbičeva, rojena na Vrhniki leta 1850, umrla v Borovnici št. 8 dne 7. aprila 1916, po domače Ankaletova mama, je zapustila za pridne učence 200 K. Denar se naloži. Z vsakoletnimi obrestmi se kupi mladinskih spisov, katere vodstvo šole sporazumno z učiteljskim zborom razdeli koncem šol. leta med najpridnejše učence najvišjih dveh razredov. Blag ji spomin!

Stajerske vesti.

—š— **Deželni odbor štajerski** je baje sklenil — tako zatrjuje graška „Pedagogische Zeitschrift“ — ljudskošolskemu učitelstvu za l. 1916 podeliti enkratno vojno priklado (Kriegszulage) v višji izmeri nego pretečenega leta. — Pozvedovanja glede obiteljskih razmer učitelstva se že vrše.

—š— **Vrl tovariš - vojak.** — Učitelj Tonček Štefanciosa, odklikovan z veliko srebrno hrabrostno kolajno, sedaj poročnik v r. pri 26. domobranskem pešpolku, odide začetkom maja t. l. že tretjič na fronto.

—š— **Tečaj za vrtnarstvo v Gradcu.** „L' Eco del Litorale“ naznanja, da so na iniciativno višjega šolskega svetnika Linnarja, ki pozna Istro in Furlanijo, otvorili v Gradcu tečaj za vrtnarstvo. — za italijanske begunce. — A za Slovence?

—š— **Pohvala trboveljskim šolam.** Štajerski deželni šolski svet je izrekel šolam trboveljske občine posebno priznanje za njihovo patriotsko delo vojne oskrbe. Zaradi požrtvovalne podpore krajnega šolskega sveta, ki mu načeluje župan ravnatelj Vodušek, in celokupnega prebivalstva so uspehi patriotskega delovanja trboveljskih šol nad vse dovoljvi. Imenoma je pohvalil deželni šolski svet: deško in dekliško šolo v Trbovljah, deško in dekliško šolo na Vodah ter nadučiteljico Ano Wessnerjevo, učiteljico Emila Volca in Roberta Plavšaka, učiteljice ročnih del Ljudmilo Falkovo, Terezijo Kunejevo in Marijo Flisovo.

—š— **C. kr. deželni šolski svet štajerski** je nadučitelju tovarišu Josipu Terčaku v Ksaverju (Savinj. dol.) izrekel zahvalo in priznanje za požrtvovalno in uspešno delovanje za vojno oskrbo.

—š— **Umrla** je pri Sv. Trojici v Slov. gor. dne 15. aprila t. l. gospa Matilda Kovačičeva, roj. Antauerjeva, soproga tovariša Jakoba Kovačiča, stara 61 let. Preminula je nenadoma, zadeta od srčne kapi. Izza smrti ljubljene sina Mirka, ki je pred pol letom padel junaške smrti za domovino na bojnem polju, je neizmerna bolest glodala v njenem srcu, dokler ni to materino srce nehalo utripati. — Pokojnica je bila vrla, plemenita slovenska žena, ki ji je zagotovljen najblažji spomin! Svojcem izrekamo iskreno sožalje.

—š— **Nevarna igrača.** Iz Maribora: Neka tukajšnja firma si je izmislila prav nevarno igračo, ki jo prodaja otrokom. To je mal kaj z dolgo iglasto ostojo na enem koncu in perjem — kakor pri puščicah — na drugem koncu. Igrača naj bi predstavljala puščico, kakor jih imajo slične zrakovci. Če zaženeš tako puščico, se zarine globoko v kar prileti. S tako igračo se je zabaval te dni na ulici nek 10 letni deček. Zagnal jo je, a izgrešila je svoj pravi cilj in se zarila neki dami tik pod desnim sencem v lice. Fanča so ljudje ustavili, in

orožnik je šel z njim domov. Vsa stvar pride pred sodišče, in starši bodo imeli gotovo dosti neprilik, fant sam pa bo učal ostro kazen. Tu bi varnostna oblast in zlasti bi šolska vodstva morala ostro nastopiti in zahtevati, da se v prvi vrsti občutno kaznuje dotično firmo, ki si je bila izmislila te vrste neumno igračo, saj ni to morda prvi slučaj, da se je zgodila nesreča s to igračo.

—š— **Na deželni sadjerejski in vino-rejski šoli v Mariboru** se bo sprejelo tudi v šolskem letu 1916/17 brezplačno več učencev. Prošnjiki morajo vložiti prošnje s priloženim krstnim listom, domovnico, dalje s šolsko odpustnico, izpričevalom o navedenosti in izkazom o cepljenih kozah do 15. julija pri ravnateljstvu deželne sadjerejske in vinorejske šole v Mariboru.

—š— **Tovariš Adolf Rosina**, učitelj na okoliški ljudski šoli v Ormožu, je zaradi obolenja na živcih, pridobljenem ob napornem vojnem službovanju, dobil 16. II. t. l. enoletni dopust. — Kolega Rosina je bil s početkom vojne mobiliziran ter je bil od izbruha vojne z Italijo na fronti. — Vrlemu tovarišu želimo skorajšnjega okrevanja!

—š— **Štajerski deželni šolski svet.** Cesar je imenoval mariborskega kanonika Franca Moravca za člana štajerskega deželne šolskega sveta za ostalo dobo tekoče funkcijske periode.

Goriške vesti.

JOSIP KRAGELJ

— Umrl je v Prvačini tovariš Josip Kragelj, nadučitelj v pokoju, star 67 let. Blagi pokojnik, mož krepkega značaja in požrtvovalne ljubezni do šole in stanu, je vse svoje življenje uspešno deloval v šoli in izven nje za blaginjo svojega naroda. S svojimi deli si je v srcih vseh, ki so ga poznali, postavil najlepši spomenik! Bodi mu ohranjen trajen spomin! Žalujemo svojcem naše iskreno sožalje!

—g— **Iz krogov vpokojenega učitelstva na Goriškem** nam pišejo: Z ozirom na poročilo, da je goriško učitelstvo prosilo deželni odbor za draginjsko doklado, prosimo, da upošteva deželni odbor tudi že vpokojeno učitelstvo, ki je bilo vpokojeno z manjšimi pokojninami, ki imanavajno mnogo družine, katero je treba preživljati, ki nima starine, in je torej v teh težkih časih v resnici potrebna podpora.

—g— **V Komnu** se je sestavil odbor za postavitev spomenika nadvojvodi Josipu. Temu odboru stoji na čelu tovariš Josip Strekelj, tamkajšnji šol. voditelj.

—g— **Ivan Mahnič**, bivši šolski vodja v Smasti pri Kobaridu, sedaj v ujetništvu v Samarkandu, ruska Azija, povprašuje po svojih starših, ki so najbrže internirani v Italiji. Kdor bi vedel za njih naslov, naj ga blagohotno naznani A. Potočniku, adjunktju c. kr. drž. želez. v Ljubljani.

—g— **Ne igrajte se z nevarnim orožjem.** Iz Komna: Dne 8. pret. m. se je zgodila tukaj velika nesreča. Petnajstletni deček Josip Ščuka iz Volčjega grada je dobil od drugih ročno granato in se je neprevidno igral z njo, tako da mu je v rokah eksplodirala. Zmečkala mu je obe roki, tako, da so mu morali obevede odrezati. Po amputaciji me je nedolžno vprašal: „Kaj mislite, ali bom dobil roke nazaj?“ Kaj bi mu odgovoril v tolažbo!? Zdravi se prav dobro in ko ozdravi, bo najbolje, da se ga kdo usmili in ga pošlje v kako invalidno šolo. Ta grozna nesreča naj bi bila vsem v svirilen zglede, da se vse nevarno orožje pusti pri miru ali pa odda orožništvu.

—g— **Deželni kmetijski urad v Ajdovščini.** Goriški deželni odbor je otvoril v Ajdovščini kmetijski urad, ki ga vodi deželni inženir Anton Podgornik. Uradi so v Jochmanovi hiši.

—g— **Koncert furlanskih begunskih otrok iz Wagne** se je vršil na Dunaju, in sicer v korist vojnih sirot dunajskih. Koncert se je vršil pod pokroviteljstvom nadvojvodinje Marije Josipine; v dvorni loži je prisostovala nadvojvodinja Marija Valerija. Izbrano občinstvo je napolnilo dvorano, ki je dobilo iz prireditve najboljšje vtiske in je z zadovoljstvom sprejelo „zahvalo juga severu“, kakor poročajo dunajski listi. Koncert je vodil goriški kapelnik Seghizzi. Tem povodom se je nekaj zganilo na slovenski strani: začeli so govoriti o potrebi večje skrbi za goriške slovenske begunce, da ne bodo ti živeli v temi, furlanski pa v svetlobi. Tako je bilo: Ko je izbruhnila vojna, so se razpršili begunci obeh narodnosti po državi. Za Furlane so skrbeli od prvega početka, za Slovence pa skoro nič. Nekaj dela v prilog slov. beguncem je bilo v Ljubljani, drugod so bili prepuščeni usodi. Kakor da bi odrezal, tako je nehala drugače tako živahno delovanje med goriškimi Slovenci — furlanski poslanci z glavarjem pa so delovali neumorno ves čas, se posveto-

vali, gibali, hodijo neprestano okolo državnikov, visokih političnih oseb, res, prav vzorno skrbijo za svoje ljudi. Neka preprosta begunka nam je pisala pred časom: „Oh, kje so naši poslanci, ki so bili izvoljeni, da nam pomagajo, ki so jih izvolili naši možje tudi za hude čase, ne samo za mirne! Pomagajte nam!“

—g— **Umrl** je nadučitelj Josip Falconer, svoj čas furlanski deželni poslanec. Iz Florence poročajo „L' Eco“, da sta umrla tam profesor Brumati in dr. Lovisani iz Gradišča ob Soči.

Tržaške vesti.

JUSTIN ARHAR.

— Dne 20. pret. m. je umrl v Trstu tovariš Justin Arhar, učitelj na c. kr. pripravništvu za srednje šole, star komaj 33 let. Pokojnik je bil vrl naroden delavec in za slovenstvo v Trstu veleslužben mož. Bil je tudi ustanovnik in odbornik „Trgovsko-obrtna zadruga“. Pogreb tega prerano umrlega učitelja naše mladine in vztrajnega delavca na našem prosvetnem in narodnogospodarskem polju se je vršil ob veliki udeležbi iz vseh slojev našega slovenskega tržaškega in okoličanskega občinstva. Posebno častno pa je bilo zastopano učitelstvo, na čelu mu deželni šolski nadzornik Matejčič in okrajni šolski nadzornik Nekerman. Nemške državne ljudske in meščanske šole so bile zastopane po ravnateljih Brunnelchnerju in Eandlerju, zavod, na katerem je poučeval pokojnik, po šolski deci z voditeljem Pretnerjem na čelu, potem učitelstvo vseh treh šol CMD, učitelstvo skorajda vseh okoličanskih šol, slovenska Trgovska šola itd. Med drugimi šolniki naj omenimo tudi profesorja nadporočnika Bučarja. Moško podružnico CMD, pri kateri je pokojnik dolgo časa sodeloval kar narmarljiveje, je zastopal njen predsednik dr. Abram, „Trgovsko-obrtna zadruga“ pa načelnik, odbornik in vseh uradništvo. In potem je v izpovedu, ki se je pomikal po Stadionovi ulici k cerkvi sv. Antona, šla dolga vrsta drugega občinstva. Po obredu v cerkvi se je izpoved razšel, dočim so sorodniki in več pokojnikovih ožjih tovarišev in prijateljev spremili truplo na pokopališče pri sv. Ani. — Tako je torej zagrnila hladna zemlja truplo moža, ki bi bil s svojimi izrednimi zmognostmi in svojim odločnim, krepkim, prostodušnim značajem lahko podal našemu slovenskemu narodu v Trstu še marsikaj dobrega, koristnega, marsikaj trajno veljavnega. Toda drugače je moralo priti, in vsi tisti, ki so ga poznali, posebno pa tam, kjer je pokojnik deloval kot priznan strokovnjak na svojem mestu, čutijo danes, da je nastala za njim vrzel, ki je ne bo izpopolnil tako lahko. Ali da! On je dobojeval svojega življenja boj, mi smo pa še sredi v njem. Blagor njemu: umiril in upokojil se je njegov duh! Čestit spomin njemu in njegovemu delu med nami! — Njegovi rodovini naše iskreno sožalje!

—t— **Šolska prireditve na Katinari** v prid vdovam in sirotam padlih vojakov je uspela v vsestransko zadovoljnost. Čisti dobiček prireditve K 444 je izročil v roke g. cesarskega komisarja na mestnem magistratu. Podpisani se tem potom najlepše zahvaljuje v svojem in v imenu vsega učiteljskega zbora katinarske šole vsem onim osebam, ki so na katerikoli način pripomogle do tako nepričakovanega uspeha. Posebna zahvala bodi izražena listu „Edinost“, ki drage volje priobčuje tozadevne novice, gospe Antoniji Padovanovi za brezplačno prepustitev zgornjih prostorov, cenj. družini Spetič za klavir, g. župniku Stržinarju za zastavo, cenj. družini Pečar-Guštinovi in cenj. družinam finance za izposojene stolice, cenj. družinam: Padovan, Mih. Čok-Zupanov, Pečar-Guštin in Tomadin za les, vztrajnim diletantom, gospicam Angeli Pečarjevi, Marji in Karmeli Padovanovi in g. Tončku Čok-Zupanovemu in g. Ščekovi za spremljevanje na klavirju. Najlepša zahvala g. poročniku Haagerju za dovoljeni prevoz, g. zapovedniku Torcelu za izdatno pomoč, neumornemu in požrtvovalnemu komandantu s ključa, g. Bogomiru Dobniku, za ves njegov trud in pomoč, g. Mariji vd. Čok-Pušarjevi za pecivo, g. asistentu Pečarju za cvetice in ponovna zahvala vsem onim, ki so preplačali vstopnino ali so, ker zadržani, poslali svoj dar. — V imenu plemenitega namena, ki se je zanj vršila prireditve, vsem skupaj: Srčna hvala! — **Ciril Valentič**, šolski vodja.

—t— **Emil Adamič**, naš slovenski glasbenik in učitelj na Ciril-Methodovih šolah v Trstu, piše „Edinosti“ iz ujetništva na Ruskem: Sprejmite srčne pozdrave. Izročite jih tudi Marici in Emici Štoka, članicama pevskega društva „Danica“ na Kontovelju, Borisu Uršiču, Danilu Peganu in gospe Arharjevi. Obnem srčna hvala jim, ki so se me spomnili v težkem plesu. Čas mi neva, a za nas, ki smo tu, ni nikake izpremembe. Kdaj? Kdo razreši to? Nikakih vesti ni iz Trsta. Kako je, kako bo? Upajmo

pač, da bo dobro in prav, kakor želimo, Pišite mi, pišite, pišite! Vaš E Adamič. Trojeki Art. Lager, Taškent, Turkestan, Ruska Azija, 28. 12. 1915 (8. 1. 1916).

—i— **Razpisana je dijaška ustanova dr. Angelo Vivante** za šolsko leto 1915/16 v znesku 304 K, ki se podeli ubožnemu dijaku brez ozira na narodnost, rojenemu in doma v Trstu, ki se posveti tehničnim ali medicinskim študijam. Prošnje do 15. maja na mestni magistrat.

Istrske vesti.

—i— **Koncert maturantinj ženskega učiteljskega v Pazinu** dne 8. aprila je uspel nad vse sijajno. Pevske, glasbene točke, igra, deklamacija — vse se je vršilo v občno zadovoljnost in v čast novih hrvatskih učiteljic. Dvorana je bila polna občinstva. Izredno je ugajala deklamacija Gregorčičeve „Soči“. Poročilo v „Novinah“ citira stih od „Pa, oh, siroti tebi žuga“ do konca ter pravi: Kako so v teh stihih točno očitani sedanji dnevi borbe proti zemlje lačnemu tujcu, ki hoče vzeti monarhiji in hrvatskemu narodu tudi Istro. Tovarišica Kocijanova je znala s svojim velikim deklamatornim darom zbuditi v srcih vseh poslušalcev ogorčenje proti dušmaninu. To je bila ena najlepših točk vsega programa.

—i— **Pojasnilo o nemški šoli v Kanfanaru.** „Hrvatski List“ v Pulju pojasnjuje, kako je prišlo do nemške šole v Kanfanaru. Nekaj begunskih rodov, ki so se vrnile, je izreklo željo, da bi bilo mogoče njihovim otrokom nadaljevati s poukom nemščine, ki so se ji nekoliko priučili v begunstvu. C. kr. mornarica je imela baš nekoliko brezposelnih učnih oseb na razpolago in je izpolnila spontano željo Kanfanarcev. List pravi, da noče, da bi se podtikalo činu dobre volje hudobnih namenov.

—i— **Upravna komisija za Istro.** Listi poročajo: Izvršen je razpust istrskega deželne zbora in imenovana je upravna komisija, vse tako, kakor je bilo uvedeno na Češkem v juliju 1913. Tudi statut soglašja s češkim. Istrska komisija ima predsednika, tri člane in enega namestnika. Člani komisije morajo preseči zvestobo cesarju in zakonu in upravljati nepristransko na temelju zakonov. Dobivajo plačo, ki so jo dobivali deželni odborniki: predsednik dobiva še funkcijsko doklado 2000 kron. Organizacija deželnih uradov ostane nedotaknjena. Uradniki in sluge so zapriseženi. — „Wiener Zeitung“ objavlja: Cesar je z Najvišjim odlokom, izdatim 8. dne meseca aprila l. 1916, imenoval dvornega svetnika Alojzija Lasciaca za predsednika deželne upravne komisije mejne grofovine Istre. Cesar je z Najvišjim odlokom, izdatim 3. t. m., imenoval okrajnega glavarja barona Rudolfa Gorizuttija, okrajnega komisarja Petra Benzona in finančnega računskega svetnika Avrela Sinslerja za člane, namestništvenga tajnika dr. Jurija Schöglja pl. Ehrenkreuzja pa za namestnika deželne upravne komisije mejne grofovine Istre ter postavil okrajnega glavarja barona Rudolfa Gorizuttija za namestnika označene komisije. — O dr. Ludoviku Rizziju, dosedanjem deželnem glavarju istrskem, piše puljski „Hrvatski List“: Dr. Ludovik Rizzi, naš bivši deželni glavar, je vršil to službo 13 let. V tej časti je bil naslednik deželne glavarja dr. Campitellija, a pred tem je bil župan mesta Pulja. Kaj in kdo je bil Rizzi, to naše ljudstvo tudi še danes čuti.

—i— **Velikodušen dar družbi sv. Cirila in Metoda za Istro.** Umrl je eden najboljših sodobnih sinov naroda hrvatskega: Peter Dragan baron Turković. Pokojnik sicer ni silil v politično ospredje, a bil je vse svoje življenje najvnetejši pospeševalec kulturnega in gospodarskega napredka. Na tem delu je zastavljal vse svoje moči, vse svoje izredne sposobnosti in svoja sredstva. Sinovi dr. Vladimira, Davorin in Velimir so najprimerneje počastili spomin svojega vzornega očeta s tem, da so potom „Hrvatske eskomptne banke“ izročili profesorju Vekoslavu Spinciču nom. 10.000 K 5 1/2 odstotnega ogrskega državnega vojnega posojila, da jih porabi v družbine svrhe.

Iz Dalmacije.

—d— **Obsojen denunciant.** V Dubrovniku je bil obsojen Marko Laus na eno leto in pol ječe zaradi denuncianstva. Denunciral je načelnika Arnerija in Kunjašiča, okrajnega glavarja Radimira in razne druge osebe na Korčuli, pa se je izkazalo, da ova dbe slone na laži. — Tako naj se zgodi z vsakim denunciantom!

—d— **Zaplenjene knjige.** Okrožno sodišče rovinjsko, sedaj v Pazinu, je zaplenilo knjigo o garibaldirskih zadevah, ki jo je spisal Josip Caesar Abba, in ročno knjigo italijanske literature, ki jo je spisal Fran Torraca.

—d— **Misel složnega narodnega dela v Dalmaciji.** „Narodni List“ poroča dne 14. aprila: Zaradi poziva predsednika dr. Iv-